

PORUCZEŃSTWO (47) *sb n*

-e- (46), -ę- (1).

Oba o oraz e jasne.

sg *N* poruczeństwo (2). ◇ *G* poruczeństwa (8). ◇ *A* poruczeństwo (19). ◇ *I* poruczeństw(e)m (4).
◇ *L* poruczeństwie (9). ◇ *pl G* poruczeństw (3). ◇ *A* poruczeństwa (2).

Sł stp, Cn brak, Linde także XVII w.

1. *Zobowiązanie do zrobienia czegoś, polecenie, nakaz; też: przykazanie (bibl.); mandatum Vulg* (22) :
Niżli vmárł Dawid/ [...] vpominał też fyná krolá Sálomoná/ áby pámiętał co Ioáb vczynił/ [...] y
rofkazał áby w pokoiu nie vmárł. (*marg*) Poruczeństwo. (-) *BielKron* 74v.

poruczeństwo do kogo, do czego (2): co lie tycze Czyłcowego ognia/ fą to luckie powieści
wymyflone/ ftađ vroflá mřzá/ y Anniwerfarze poruczeństwá do kościołow y ktemu podobne dochody
BielKron 213v. *Cf* »dać poruczeństwo«, »wziąć poruczeństwo«.

poruczeństwo czyje [*w tym: pron poss* (6), *G pron* (1)] (7): Ręczę thwe Pánie vczynili mię: y f tworzyli
mię: day mi zrozumienie/ ábym lie vczył poruczeństw twoich. *Leop Ps* 118/73, *Ps* 118/35. *Cf* »w
poruczeństwie mieć«, »pilnować poruczeństwa«, »strzec poruczeństwa«.

W połączeniu szeregowym (1): A będziefli chodził drogami moimi/ á ftrzegł przykazania y
rofkazania á poruczeństwá moiego/ iáko chodził Dawid oćiec twoy/ przedłużę dni żywotá twe⁸⁰.
Leop 3.Reg 3/14.

Zwroty: »dać poruczeństwo« [*w tym: o kim* (2), [*o czym, do kogo, na co*]; (*a*)*by* (2)] = *mandatum*,
mandare Vulg (4): Do ludu zdradliwego poślę go/ á [...] dam mu poruczeństwo/ by pobrał łupy *Leop*
Is 10/6, *Luc* 4/10, *zz3v*; Angólom fwym poruczeństwo dall o tobie. *JanNKarGórn* G4 [*przekład tego*
samego tekstu Leop Luc 4/10, [*Ps* 90/11]]; [Mowił tedy Pan do Moyzełzá y Aaroná/ y dał im tho
poruczeństwo do fynow Ifráelkich/ y do Fáraóná krolá Egipłkiego/ áby wywiedli fyny Ifráelkie z
ziemie Egipłkiej. *Leop Ex* 6/13 (*Linde*), *Ps* 90/11 (*Linde*), *2.Mach* 11/20 (*Linde*)].

»w poruczeństwie (swem) mieć« [*w tym: od kogo* (1), *z strony czego* (1)] (2): *Diar* 31; Y o
innych rzeczach powinni pilnie rádzić/ ktoreby w poruczeństwie s ftrony pożythku Mieyłkiego mieli.
GroicPorz f4v.

»pilnować, być pilen poruczeństwa [czyjego]« = *attendere a. custodire mandatum Vulg* (1:1): O
byżeś był pilen poruczeństw moich: ftałby lie był iáko rzeká pokoy twoy *Leop Is* 48/18, *Gen* 26/5.

»strzec poruczeństwa« [*w tym: czyjego* (2)] = *custodire mandatum Vulg* (3): Toć powiáda Pan Bog/
żeś niebył pofluffny wftham Pánłkim/ á nieftrzegłś poruczeństwá kthore tobie przykazał Pan Bog
twoy *Leop 3.Reg* 13/21, *Deut* 6/2, *3.Reg* 3/14.

»wziąć poruczeństwo [od kogo do kogo; aby]« (1): A ci co prowadzili Páwłá/ przywiedli [!] go áż
do Aten/ y wzięwłzy poruczeństwo od niego [*et accepto mandato ab eo*] do Sile y Thimoteuszá/ áby
co narychley przyfłli do niego/ pořłli záfie. *Leop Act* 17/15.

Wyrażenie: »poruczeństwo ostatniej wolej« = *testament* (1): náмовili krolá iż przyiał Pánłkie
świátości/ á poruczeństwo oftátniej woley fwey przy pániech Litewłkich vdzyáłał *BielKron* 403v.

Szereg: »poruczeństwo i przykazanie« = *mandatum et praeceptum Vulg* [szyk 1:1] (2): Abyś nie bał Páná Bogá twoiego/ á łtrzegł wífelákiego poruczeństwá y przykazánia iego *Leop Deut* 6/2, *Gen* 26/5. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

W przen (1) : Prowadźże mię ścieśńką poruczeństw twoich: bom iey pragnął. *Leop Ps* 118/35.

a. *Upoważnienie, pełnomocnictwo [od kogo]* (5) : nie stawiono nie było prze to, iż poruczeństwa żadnego od rycerstwa ani zminki o tym na sejmiech powiatowych nie było *Diar* 91.

Zwroty: »poruczeństwo, [w poruczeństwie] mieć« [szyk zmienny] (2): *GroicPorz tv*; *BiałKat* 173v; [czemu nie tego śmieią ważyć/ niemaiąc tego w poruczeństwie *HerbOdpow Cc6v*].

»wziąć poruczeństwo« (1): Tu iuż Iozeph wziąwłzi poruczeństwo od kroła Faraona moui ku śwym przyiacielom [...]/ poruczaiąc ym vrzędę. *RejJóz* L2.

Wyrażenie: »osobliwe poruczeństwo« (1): Tymi też indulgencjami ten porządnie száfowác/ [...] ma: który [...]/ ośobliwe poruczeństwo od páná Chryśtuśá ma *BiałKat* 173v.

Szeregi: »plenipotencyja albo poruczeństwo« (1): PRokurator ten rzeczy śprawowác niemoże/ [...]/ iefli od Páná śwego nie ma śłużney plenipotencyey álbo poruczeństwá/ iáko łye godźi wedle práwá *GroicPorz tv*.

»władza i poruczeństwo« (1): gdym do Dámáśzku iáchał/ z władzą y poruczeństwem od Arcykáplanow [cum potestate, et permissu principium sacerdotum]: [...] widziałem/ [...] iáśność z niebá nád iáśność śłoneczną *WujNT Act* 26/12.

2. Opieka, dozór (6) :

Wyrażenia przyimkowe: »w poruczeństwo« [w tym: czyje (2): *pron poss* (1), *G sb* (1)] (4):

~ *Zwroty*: »dać w poruczeństwo« (1): Ktore złączenie nie włytkim wobec należy/ iedno tylko wybranym/ á tym ktore dał Bog Ociec w poruczeństwo á w opiekę śynowi śwemu Pánu Kryśtuśowi *RejPosWiecz*² 92v.

»w poruczeństwo podawać się« (1): [Dawid] wyflawia rozmaítą moc bożą ná ziemi y ná niebie/ á przitem mu nie ná wílfem wporuczeństwo podawa *RejPs* 23v.

»wziąć w poruczeństwo swoje« (1): on tę świątą owczamią łwoię [...] wydarł z opieki onego wilká márnego/ á wziął iá w poruczeństho łwoie od Bogá Oycá śwego. *RejPos* 124v.

Szereg: »w poruczeństwo a (w) opiekę« (2): Bo iefli wypádniesz z opieki á z opátrznóści iego [Boga]/ iuż też pewnie wiefz w iákiego Páná [tj. czarta] poruczeństwo á opiekę przypáść małz *RejPos* 347; *RejPosWiecz*² 92v. ~

»w poruczeństwie« (2): [A w Gnieźnie [Przemysław] Szpital rycerzow Bożogrobńkich záłożył/ ktory iefł w poruczeństwie Probófczńá Miechowńkiego. *BielKron* 1597 180 (Linde).]

~ [w poruczeństwie czyim: Zołtawiwłzy tedy dawid one rzeczy ktore był przyniołł/ y brzemoná w poruczeństwie łtrożá/ bieżał ná mieyłce gdzie bitwę łtoczyć mieli *Leop* 1.Reg 17/22 (Linde).]

Zwrot: »mieć w poruczeństwie« (2): Náđ to bęđzie miał w poruczeństwie włytek Przybytek [functio omnis tabernaculi]/ y włytko co w niem iedno iefł *BibRadz Num* 4/16; *BielKron* 423v. ~

3. Władza, zwierzchność, panowanie (12) :

Zwroty: »być w poruczeństwie [czyim]« = *podlegać, zależeć* (2): Bowiem y frogofć wlfytká morfka/ ieft wpośluffeńftwie iego/ y fuchofć ziemie ieft wporuczeńftwie tegofz [*et siccam manus eius formaverunt Vulg Ps*] *RejPs* 141, 93v *marg.*

»dać [komu] poruczeństwo« [w tym: *nad kim* (1)] (2): Dał mu potym poruczeńftwo nád tyfiącem ludu/ vpominájąc go áby fobie mężnie poczyńał *BielKron* 65v, 379v.

»mieć poruczeństwo [w tym: *nad kim* (2), *od kogo* (1)], [kogo] w swem poruczeńftwie« [*szyk zmienny*] (3:2): *KromRozm III G*; A thenći będzie vrząd pokolenia fynow Gerfonowych w Przybytku zgromádzenia/ ktore [synow *Gerszona*] będzie miał w fwem poruczeńftwie Itámár [*et custodia eorum per manum Ithamar*] fyn Aarona Kápłaná. *BibRadz Num* 4/28; W then čás Szczeńfny s Pániowá Polak z domu Godziembá miał poruczeńftwo nad ludem v Mátyałzá *BielKron* 394, 76v, 126v.

Wyrażenie: »poruczeństwo Pańskie« (1): Wlfytki rzeczy fą wporuczeńftwie panskim. *RejPs* 93v *marg.*

[*Szereg:* »poruczeństwo albo sprawa«: Gdy po kogo pošlą do Hetmáná/ álbo do tych/ ná któreby Hetman poruczeńftwá/ álbo fpráwę przełożyl/ tedy nie ma iść żaden w wielkim Poczćie/ iedno z máłym Pocztem przyiaćiół fwych. *TarnUst* 275.]

Wyrażenie przyimkowe: »pod poruczeństwem« [w tym *czyim: G sb i pron* (2)] = *per manum PolAnt* (3): Bo gdy pátryárchá yeft/ á myfmy pod yego poruczeńftwem/ tedy mu poddáni á pośluffni w rzeczach duchownych/ [...] być mamy *KromRozm III M*; Y poštanowił Ioiádá przełożone w Domu Páńkim pod poruczeńftwem kápłanow y Lewitow/ ktore był Dawid rozrządził w domu Páńkim/ áby fpráwowáli ofiáry palone Pánu *BibRadz 2.Par* 23/18; *BielSpr* 26; [Lewitowie też ktorzy śpiewáli wżyfcy byli pod poruczeńftwem Aláfá/ Hemaná/ y Ieduthuná *BudBib 2.Par* 5/12 (*Linde*)].

4. *To, co jest poruczone: Obowiązek, urząd zadanie* [w tym: *czyje* (5); *G sb i pron* (3), *pron poss* (2), [*ai poss*]] (7) : A káždy z nich [urzędników] wedle fwego powinowátftwá/ w fwym poruczeńftwye rządu dożira/ y od tego imyę ma/ iż rządu ftrzeże. *KromRozm III F8*; *BielKron* 88; [niemoże nikt fzałowác Słowem Bożym, [!] y Sakrámenty; iedno/ komu to ieft od tych/ ktorzy tego poruczeńftwá moc y zwierzchność máią/ porządnie á przyftoynie zwierzono. *HerbOdpow Z5*].

poruczeństwo około czego (1): Napyerwey powiedział yfz do lyenarthowskiey fkoro po godziech prziftał. Gdzie około kony poruczeńftwo yego bilo. *LibMal* 1544/80.

W połączeniu szeregowym (1): A wżdy widziłz iż [...]/ przedfię fie im chce áby im rozdawał vrzędy/ zwierzchność/ y ine poruczeńftwá fwiátá tego. *RejPos* 316v.

Zwroty: »[od kogo] poruczeństwo mieć« (1): kápłani nye od pošpolftwá áni od fwyeckyego vrzędu/ poruczeńftwo y vrząd/ á ták y fpráwę vrzędowi należącą máyá. *KromRozm III K3v*.

»rozdać poruczeństwa« (1): Bo gdy ty rozdałz z ręki fwey poruczeńftwá rozmáytem kráynom/ ktorzy by ie fpráwowáli/ áczkolwiek by były zdawná zácmmione ftaná fie fnadz niżli fnieg iańnieyffe. *RejPs* 98.

»poruczeństwa sprawowác« (1): *RejPs* 98 *cf* »rozdać poruczeństwa«.

Wyrażenie: »poruczeństwo Pana, [Pańskie]« (1): Apoštołowie święći Filip á Iákub pošpołu fie byli vdáli w iedną kráinę/ ná thy fpráwy á ná to poruczeńftwo Páná fwoiego. *RejPos* 291v; [Ia Ezdrás przykazanie wziąłem od Páná ná górze Oreb/ ábym ffeđł do ludu Izráelkfiego: á gdym do nich

przyśfiedł: wyrzucili mię/ wzgárdzili poruczeństwo Páńfkie [*et respuerunt mandatum Domini*]. *Leop 4.Esdr 2/33 (Linde)*].

Szereg: »poruczeństwo i urząd« (1): KromRozm III K3v cf »poruczeństwo mieć«. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]

5. [*Oddział wojskowy podporządkowany dowódcy: GDYby [...] Hetman kazał ná Trwogę zátřabić/ tedy káždy Rotmiftr z swoim poruczeństwem ma fy na plácu ftáwić/ w fwym ordynku ftać/ á czekać Hetmánfkiego rofkázania. TarnUst 273 (Linde).*]

Synonimy: 1. nakazanie, polecenie, rozkazanie, zlecenie; a. poręczenie; 2. dogłdanie, dozór, opieka, piecza; 3. krolowanie, panowanie, rząd, rzádzienie, władza; 4. obowiázek, poręczenie, powinność.

Cf **PORUCZENIE**

MC